

EIROPAS SAVIENĪBA

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

ANNO 1919

PROFESIONĀLAJĀ IZGLĪTĪBĀ IESAISTĪTO
VISPĀRIZGLĪTOJOŠO MĀCĪBU PRIEKŠMETU PEDAGOGU
KOMPETENCES PAAUGSTINĀŠANA

Irēna Saleniece

Pārmaiņas ekonomikā un sabiedrībā 16.–19. gs.

Materiāls izstrādāts

ESF Darbības programmas 2007. - 2013.gadam „Cilvēkresursi un nodarbinātība”

prioritātes 1.2. „Izglītība un prasmes”

pasākuma 1.2.1. „Profesionālās izglītības un vispārējo prasmju attīstība”

aktivitātes 1.2.1.2. „Vispārējo zināšanu un prasmju uzlabošana”

apakšaktivitātes 1.2.1.1.2. „Profesionālajā izglītībā iesaistīto pedagogu

kompetences paaugstināšana”

Latvijas Universitātes realizētā projekta

„Profesionālajā izglītībā iesaistīto vispārizglītojošo mācību priekšmetu pedagogu

kompetences paaugstināšana”

(Vienošanās Nr.2009/0274/1DP/1.2.1.1.2/09/IPIA/VIAA/003,

LU reģistrācijas Nr.ESS2009/88) īstenošanai.

TEMATISKAIS PLĀNS

Tēma: *Pārmaiņas ekonomikā un sabiedrībā 16.–19. gs.*

Mērķis: *Veicināt skolēnu patstāvīgu darbu ekonomiskās vēstures faktu apgūvē un padziļināt vēsturiskuma izpratni, atklājot pārmaiņu un attīstības neizbēgamību cilvēku dzīvē; veicināt pārliecības nostiprināšanos par saikni starp darbu, bagātību un sociālo statusu.*

Stunda	Apakštēma/ laiks	Uzdevumi	Sagaidāmie rezultāti	Jēdzieni	Paņēmieni un metodes	Pārbaudes formas (ja ir)	Mājas uzdevumi
1.	Lauksaimniecība un ražošanas jauno laiku sākumā. Merkantilisms	<ul style="list-style-type: none"> - Aktualizēt zināšanas par saimniecisko dzīvi 16. gs. sākumā un noteikt faktorus, kas izraisīja pārmaiņas tajā; padziļināt zināšanas par merkantilismu; - Attīstīt prasmi gūt informāciju no rakstiskiem un vizuāliem vēstures avotiem; loģiski pamatot savus spriedumus; - Audzināt cieņu pret cilvēka darbu 	<ul style="list-style-type: none"> - Zina un skaidro faktorus, kas sekmēja pārmaiņas saimnieciskajā dzīvē un sociālajā iekārtā Eiropā 16.-17. gs.; - Prot strādāt ar rakstiskiem un vizuāliem vēstures avotiem; salīdzina; argumentē savu viedokli; - Demonstrē cieņas pilno attieksmi pret cilvēka darbu un uzņēmējdarbību. 		<ul style="list-style-type: none"> Individuālais darbs , analizējot rakstiskos un vizuālos avotus. Diskusija 		<ul style="list-style-type: none"> Sagatavot prezentāciju (PowerPint/ plakāts/ video) par kādu no tehniskiem izgudrojumiem

2.	Pāreja uz tirgus attiecībām un kapitālisma attīstība	<p>- Pievērst skolēnu uzmanību tam, ka pārejas process skara ne tikai tehnisko un sociālo pusi, bet arī garīgo – no 16. līdz 19. gadsimtam mainījās attieksme pret darbu, bagātību u.c.;</p> <p>- Attīstīt patstāvīgu domāšanu, pilnveidot prasmi veikt loģiskos secinājumus;</p> <p>- Vedināt uz pārdomām par kapitalistiskās peļņas nevēlīgu, bet taisnīgu dabu;</p>	<p>- Saredz saimniecisko pārmaiņu tehnisko un sociālo pusi, kā arī saikni starp cilvēka pasaules uzskatu un viņa saimniecisko darbību; izvērtē kapitālisma attīstības sekas dažādās dzīves jomās un tās vēsturisko nozīmi;</p> <p>- Prot izmantot iegūto informāciju; loģiski spriež; salīdzina;</p> <p>- Apzinās, ka kapitalistiskā peļņa ir saistīta ar strādnieku nodarbināšanu un ekspluatāciju</p>		Individuāls darbs; Diskusija		Izveidot krustvārdu mīklu par tēmu „Kapitālisms“
3.	Industriālā revolūcija: ekonomiskās un sociālās sekas	<p>-Apkopot zināšanas par saimnieciskās dzīves attīstību laika gaitā; manīt pārmaiņas un izvērtēt to nozīmi;</p> <p>- Pilnveidot prasmi veikt analīzi un salīdzinājumu; definēt jēdzienus;</p> <p>-Audzināt līdzjūtību pret tiem cilvēkiem, kas nav spējuši iekļauties jauno laiku dinamiskajā attīstībā</p>	<p>-Zina par saimnieciskās dzīves attīstību laika gaitā; mana pārmaiņas un izvērtē to nozīmi;</p> <p>-Prot analizēt dažādu avotu informāciju, salīdzināt, apkopot un loģiski secināt; definē jēdzienus;</p> <p>- Spēj just līdzīgu likteņa pabērnem.</p>		Individuāls darbs; Diskusija		Eseja (tēma pēc izvēles): 1) „IR sekas mūsdienās”; 2) „Viena diena no fabrikas strādnieka/īpašnieka dzīves”; 3) „... – vērtīgākais jauno laiku izgudrojums”

II. Ieteikumi skolotājam (izstrādāto *Darba lapu* izmantošanas iespējas)

Darba lapa 1

Šo darba lapu var izmantot, apgūstot tēmu „**Lauksaimniecība un ražošana jauno laiku sākumā. Merkantilisms**”

Izmantojot tēmas izklāstu prezentācijā, apspriest ar skolēniem faktorus, kas sekmēja pārmaiņas eiropiešu saimnieciskajā dzīvē 16.-18. gadsimtā.

Darba lapa 2

Šo darba lapu var izmantot, apgūstot tēmu „**Pāreja uz tirgus attiecībām un kapitālisma attīstība**”.

Izmantojot prezentācijas izklāstu, pārrunāt tēmu; īpašu uzmanību vērst uz to, ka kapitālisma attīstība ietekmēja ne tikai ekonomisko dzīvi, bet arī sabiedrības struktūru.

Paredzēt laiku skolēnu patstāvīgam darbam, pildot uzdevumus 1-4, un kopīgai diskusijai.

Darba lapa 3

Šo darba lapu var izmantot, apgūstot tēmu „**Industriālā revolūcija: ekonomiskās un sociālās sekas**”.

III. Uzdevumu atbildes

DARBA LAPA 2

Pāreja uz tirgus attiecībām un kapitālisma attīstība

1. uzdevums

1) Savieno personu ar izgudrojumu! Kuram no minētajiem izgudrojumiem autors nav zināms?

R. Huks (1684)

Dž. Vats (1768)

? (ap 1750)

A. Greims Bells (1876)

Z. Jansens (1590)

Dž. Hārgrivss (1765)

Telegrāfs

Tvaika mašīna

Diližanss

Telefons

Mikroskops

Kokvilnas vērpšanas mašīna „*spinning jenny*”

Dž. Stefensons (1814)
 brāļi Mongolfjē (1783)
 R. Fultons (1807)
 R. Dīzels (1897)

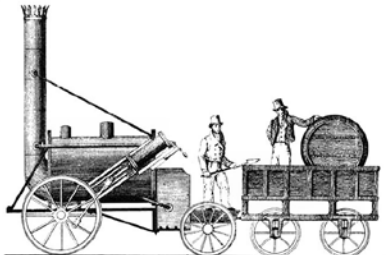

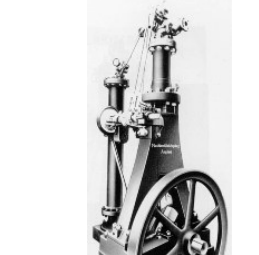
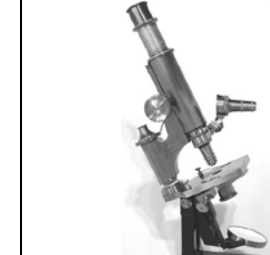
Tvaika lokomotīve
 Gaisa balons
 Tvaika kuģis
 Dīzeļdzinējs

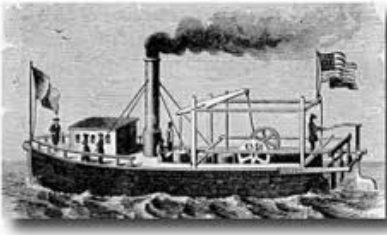

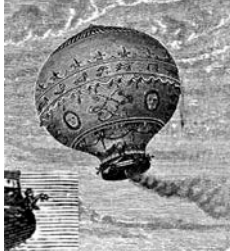
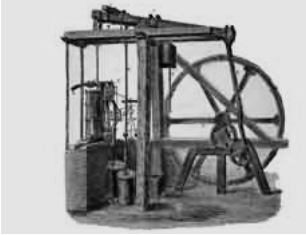
2) Atpazīsti attēlos redzamos tehniskos izgudrojumus:

Atbildes skolotājam (1.1., 1.2. un 1.3.)

1. Mikroskops (1590, Z. Jansens) <http://connect.in.com/zacharias-janssen/images-zacharias-janssen-1-959768431492.html>
2. Telegrāfs (1684, R. Huks) <http://signal.portal.army.mil/siteDev/signal150/history-telegraph.html>
3. Diližanss (ap 1750) http://www.daile.utena.lm.lt/TVS/index.php?option=com_content&view=article&id=9&Itemid=10
4. Kokvilnas vēršanas mašīna „*spinning jenny*” (1765, Dž. Hārgrivss) <http://newzz.in.ua/main/1148845050-sto-durakov-i-odin-umnyj.html>
5. Tvaika mašīna (1768, Dž. Vats) <http://museum.rosneft.ru/past/chrono/year/1768/>
6. Gaisa balons (1783, brāļi Mongolfjē) http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mongolfier_brothers%27_hot_air_balloon_from_1783.jpg
7. Tvaika kuģis (1807, R. Fultons) <http://www.t4tcolorado.org/story/robert-fulton-didnt-invent-steamboat-so-your-organization-should-give-facebook-chance>
8. Tvaika lokomotīve (1814, Dž. Stefensons) <http://www.railalbum.co.uk/early-railways/robert-stephenson-rocket-original.htm>
9. Telefons (1876, A. Greims Bells) http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_telephone
10. Dīzeļdzinējs (1897, R. Dīzels) <http://environauts.wordpress.com/2010/05/18/diesels-vision/>

3) Sanumurē minētos izgudrojumus (1-10) hronoloģiski pēc to radīšanas laika:

				
8. Tvaika lokomotīve	4. Kokvilnas vēršanas mašīna	9. Telefons	10. Dīzeļdzinējs	1. Mikroskops

	<p>QuickTime™ and a decompressor are needed to see this picture.</p>			
<p>7. Tvaika kuģis</p>	<p>3. Diližanss</p>	<p>2. Telegrāfs</p>	<p>6. Gaisa balons</p>	<p>5. Tvaika mašīna</p>

4) Kuru nozaru attīstību šie izgudrojumi veicināja?

___ tekstilrūpniecību, tirdzniecību, komunikācijas (sakarū nozare, piem. pasta sakari), medicīnu, transportnozari,

5) Kurš no izgudrojumiem, tavuprāt, bija visnozīmīgākais? Atbildi pamato!

6) Kā šie tehniskie izgudrojumi varēja ietekmēt tā laika cilvēka pasaules uztveri?

2. uzdevums

Izvēlies trīs sasniegumus zinātnē vai tehnikā (16. – 19. gs.), kuri iepriekšējā uzdevumā netika minēti. Raksturo, kā tie ietekmēja saimniecību un cilvēku dzīvi. Vai mūsdienās šiem sasniegumiem vēl ir nozīme?

piem. elektrība, elektriskā spuldze, radio, fotoaparāts, elektriskais gludeklis, dzelzs velmēšana (sakausējumi), skrūve (koka → dzelzs), akmeņogļu izmantošana kurināšanā, vilciens, dzelzs tilts, sabiedriskais transports (zirgu tramvajs), ūdens sūknis, aužamās stelles, ūdens un vēja enerģijas izmantošana (ūdensdzirnavas, vējdzirnavas), šujmašīna, koka motocikls, auto, rentgenstari, lifts, rakstāmmašīna, F. Mendeļejeva tabula u.c.

Sasniegums	Ietekme uz saimniecību un cilvēku dzīvi	Nozīme mūsdienās

DARBA LAPA 3

Industriālā revolūcija: ekonomiskās un sociālās sekas

3. Uzdevums

Kādas industriālās revolūcijas pozitīvās un negatīvās sekas vari sakatīt katrā no iezīmēm!

Iezīme	+	-
	Industriālās revolūcijas sekas	Industriālās revolūcijas sekas
Urbanizācija	Attīstās rūpniecība, brīvais darbaspēks (rūpnīcām strādnieki), komunikācijas un saskarsme, izglītības un kultūras dzīves centri, strauja informācijas apmaiņa, ideju izplatība u.c.	Zemnieki pamet laukus labākas peļņas un vieglākas dzīves meklējumos pilsētās, antisanitāri apstākļi, higiēnas problēmas nabadzīgajos kvartālos, piesārņojums, pārapdzīvotība, epidēmijas u.c.
Tehnoloģiskais progress	Attīstās rūpniecība; Pieaug darba ražīgums, cilvēkiem brīvais laiks; pieaug cilvēku skaits, jo labāki dzīves apstākļi (vieglāks darbs, attīstīta medicīna); paplašinās cilvēku redzesloks (iespēja ceļot, redzēt pasauli, komunicēt)	Bīstami darba apstākļi (traumas); vides piesārņojums (rūpnīcu notekūdeņi, smogs); bezdarbs, jo „mašīnas gatavo mašīnas“; „liekie cilvēki“ un sociālās problēmas.

Dabas resursu apgūšana	Jaunas izejvielas, attīstās rūpniecība, jauni izgudrojumi, darba ražīgums pieaug	Izsīkst neatjaunojamie dabas resursi (derīgie izrakteņi, nafta), apspiež/ iznīcina kolonizēto teritoriju pamatiedzīvotājus (indiāņus)
-----------------------------------	--	---